

הדבר לתשומת לב, ולסגור את הישיבה הנסתר הזאת ולענוש את מנהליה. השר מאקאוו ו התיחס באופן אחר לגמרי ל י ש י ב ת ו ו א ד א - ז י ק, ומתוך המלשינות עצמה דן המניסטר שאחרי שישבת וואלאזין מתקיימת זה כשמונים שנה בתור בית מדרש גבוה, ונתיסד על ידי גאון וצדיק אחד בידאי אין לחשדו כלל בכונת מרד נגד הממשלה, ואם במשך כל העת לא נמצא שום עול בישיבה ולא נשמע שיש שמה איזה שמץ של מרד, א"כ להיפוך, בית מדרש כזה יהי' כתרס נגד המורדים, ועל הממשלה לאשרה אחרי חקירה ודרישה נתאשרה הישיבה ועמדה תחת השגחת הכללית של השכלת העם, גליץ (אקרוג) ווילנה, והקוראטור לא דרש שום פרוגרמה מהישיבה. ובכן מן המלשינות שכונתה היתה להרס הישיבה ולהחריבה באה תועלת שנתאשרה.

אולם מכיון שנכנסה תחת רשותה של הממשלה, החלו איזה מורים עברים מהמשכילים החדשים לתקוע צפרניהם „בישיבה הק'“, בידעם שמעכשיו עין הרשות צופיה על הליכותיה. והנה פתאום, ופקודה יצאה שבישיבה תהי' תכנית של למודי חול, והלמודים יתלמדו ע"י מורים בעלי „צענוז“ כחוק... וזה הי' אז הצעד הראשון להריסת ישיבת וואלאזין ע"י מטיבינו החדשים...

בחומת וואלאזין נראו בקיעים, ומלבד הפרוגרמה של למודי חול, שעתידה היתה אז לשנות את צורת הישיבה שהיתה כולה קדש, התגנב אל הישיבה רעיון של „חבת ציון“ משנת תרמ"ב. בשנת תר"ן חדר רעיון החברה הזאת גם בלבות איזה מתלמידי הישיבה, ומובן שהמשגיחים והמנהלים לא ידעו מאומה מזה. תלמידים אחדים השביעו איש את רעהו לעבוד לטובת רעיון של חבת הארץ, ביחוד לעשות תעמולה שהרעיון יחדור לתוך שדרות העם ולישיבה כדי לנטוע בלב התלמידים חבה לארץ. משערים שהאינציאטארים הי' מחברת „בני משה“ של א ח ד - ה ע כ... התלמידים המושבעים עמדו בחלוף מכתבים עם תלמיד אחד מהאוניברסיטה מ„יוריעוו“, ובמקרה נחשד התלמיד הזה במרד, ועשו אצלו חפוש וימצאו מכתבים מתלמידי הישיבה, וכן נתגלה הדבר ועשו הפאליציי חפוש גם אצל התלמידים שעמדו בחלוף מכתבים עם הסטודנט הזה, וימצא אצלם מכתבי הסטודנט וגם העתקות ע"י „העקטאגראף“, שאסורים הי' אז להדפיס בלי רשיון הממשלה.

שר הגליל לבתי ספר (הפאפאעציטל) „סערגייעווסקי“ מגליץ ווילנה נתמלא רוגז וקצף, ובחמת רוחו אמר: הלא בששה פלכים אשר בגליל שלי יש לי הרבה בתי גמנסיות — גדולים ובינוניים, והרבה בתי ספר נמוכים בכמה וכמה מאות, ולפרקים מוכרח אני לראות, לדאבוני, איזה תלמידים המקדיחים תבשילם השואפים להפוך הקערה על פיה, אולם היתכן לפני שאשא ואסבול גם עקיצת זבוב לרגל איזה ישיבה יהודית מעיר מצער וואלאזין?... את זאת לא אוכל נשואו!*

* השתדלות רבנו מרן ר"א לטובת הישיבה הק' ע"י אחד מטובי נכבדי פטרבורג.

בעז"ה יום ה' ט' שבט תר"ן קאוונא.

1234567

כבוד מכובדי יקירי ה"ה החכם הגדול הנודע לשם ולתהלה כו' כו'... שיחיה

בטוב ובנעימים סלה.

אחדשה"ט, נשען על ידיעתי הנאמנה אהבתו העזה לגזע מחצבתי ורחשי הכבוד והאהבה המלאים בלבבו הטוב והישר לתורתנו ולהיהדות, הנני בא אל כבוד הדרתו במכתבי זה. מי ככבודו יודע, כי נשמת ישראל היא תורתו, ולא אחת נוכחנו לדעת ולשמיע חות דעתו ומשפטו על ישראל ותורתו מתוך ידיעתו וזכרתו הפנימית, כי רק מאת הישיבות הגדולות שהיו בעמנו מעולם, יצאה תורה לישראל שהיא הרוח החיה